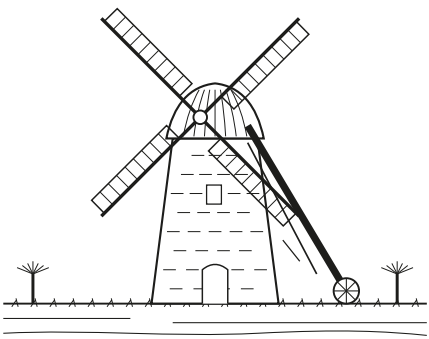
WARIES MISDAADREEKS · Nº 193

Werfportret in Alblasserdam

De zaak van het verdwenen werfportret



Uitgeverij Waries

Voor je begint

Dit is een puzzelboek, geen roman. Je krijgt een stapel brieven en ansichtkaarten, precies zoals ze heen en weer gingen tussen Alblasserdam en Halifax, in Canada, in het voorjaar van 2026. Teun Hoogvliet, oud-scheepstekenaar van tweeëntachtig, schrijft aan zijn kleindochter Maaike, die in Canada schepen ontwerpt. Zij schrijft terug. Bij de brieven zitten bijlagen: notulen, knipsels, kaartjes, een plattegrond, een tekening.

Ergens in die stapel zit het antwoord op de vraag wie het portret van de werfstichter uit de kantine heeft meegenomen. Teun ziet het niet. Maaike misschien wel. Jij kunt het ook zien.

Zo speel je het. Lees de stukken in volgorde. Post tussen Nederland en Canada doet er ongeveer een week over, dus brieven kruisen elkaar: soms beantwoordt iemand een vraag die al lang achterhaald is. Let op data en tijden, en sla de bijlagen en afbeeldingen niet over: niet alles staat in de brieven zelf.

Achterin vind je de vragen die je moet beantwoorden, werkbladen, een antwoordformulier en hints in drie niveaus (op hun kop gedrukt, zodat je ze niet per ongeluk leest). Pas als je je antwoorden hebt opgeschreven, open je de verzegelde oplossing.

Speelduur: twee tot vier uur. Alleen of samen.

Werftaal en molentaal

Bouwnummer (bnr.) – nummer dat een schip op de werf krijgt voordat het gebouwd wordt. Teun nummert zijn brieven zo.

Wie is wie

Teun Hoogvliet (82)
Oud-scheepstekenaar van Scheepswerf Damsteeg (1960–2004). Weduwnaar, slechthorend, woont in een flat aan de Kortland met uitzicht op de molen. Notulist van de stichting.

Maaike Hoogvliet (29)
Zijn kleindochter. Scheepsbouwkundig ontwerper in Halifax, Nova Scotia.

Arie Damsteeg (1871–1949)
Stichter van de werf (1902). Zijn portret, geschilderd in 1938 door Jacob Mourik, hangt in de kantine.

Ria Damsteeg (67)
Kleindochter van Arie, voorzitter van de Stichting Werfkantine Damsteeg.

Gerard Blokland (85)
Oud-chef van de tekenkamer, penningmeester van de stichting. Teuns oudste vriend.

Wim van Toor (74)
Oud-bankwerker, beheerder van de kantine. Hond: Bolder.

Dennis Slingerland (35)
Heeft een bootservice in de oude lassersloods naast de kantine.

Bas Kooijman (48)
Projectleider van Noordoever Ontwikkeling, dat op het werfterrein wil bouwen.

Joke Verheul (58)
Restaurateur van schilderijen in Dordrecht.

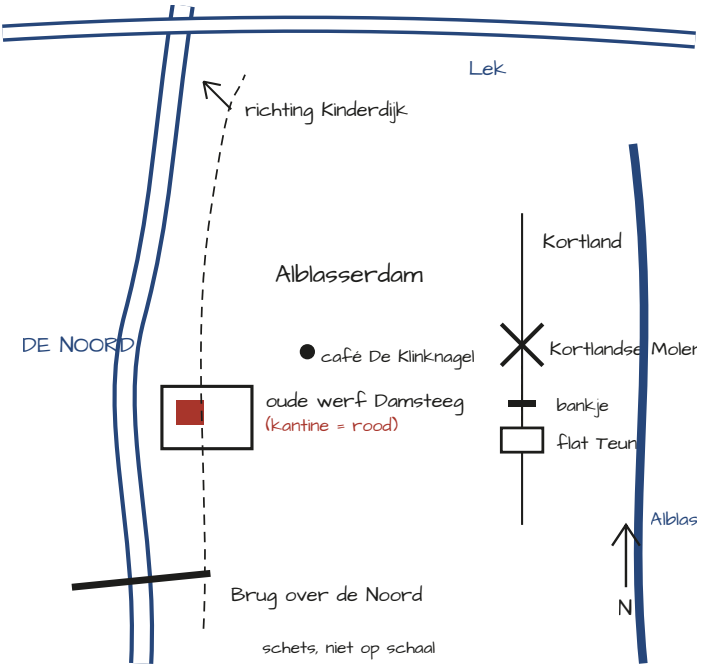
Kees
Oud-hellingbaas, negentig, vaste gast van de koffieochtend.

Ans Pols
Tekenaar op de tekenkamer van Damsteeg van 1962 tot 1972. Vertrok naar Canada.

S. Elzinga
Brigadier, wijkagent.

Verder komen voor: Corrie (Teuns zus), Peter Oosthoek (klant van Dennis), Freek Ravestein (schipper van een sloep), Hennie Brouwer (buurvrouw van Wim) en Ray (schipper van de Northern Star).

Het decor



Alblasserdam aan de Noord, zoals Teun het voor Maaike zou schetsen. Niet op schaal.

De oude werf ligt aan de Noord, de getijderivier die van Dordrecht naar Kinderdijk stroomt. Van de werf staat alleen de kantine nog overeind, met ernaast de loods van Dennis en een steiger aan het water. Teun woont aan de andere kant van het dorp, aan de Kortland. Recht onder zijn balkon staat een bankje met uitzicht op de Kortlandse Molen, een ronde stenen poldermolen uit 1890 met een rieten kap.

Inhoud

Eerste stapel: maart

Bnr. 1 · Teun, vr 13 maart 8
H1 · Maaike, ma 16 maart 11
Bnr. 2 · Teun, vr 20 maart 12
H2 · Maaike, wo 25 maart 16
Bnr. 3 · Teun, vr 27 maart 17
Bnr. 4 · Teun, do 2 april 23
H3 · Maaike, ma 6 april 27

Tweede stapel: april

Bnr. 5 · Teun, do 9 april 29
Bnr. 6 · Teun, za 11 april 33
Bnr. 7 · Teun, vr 17 april 36
H4 · Maaike, vr 17 april 39
Bnr. 8 · Teun, di 21 april 41
Bnr. 9 · Teun, vr 24 april 43

Derde stapel: eind april en mei

H5 · Maaike, zo 26 april 45
Bnr. 10 · Teun, wo 29 april 48
Bnr. 11 · Teun, za 2 mei 51
H6 · Maaike, zo 3 mei 55
Bnr. 12 · Teun, do 7 mei 56
H7 · Maaike, zo 10 mei 59
Bnr. 13 · Teun, di 12 mei 60
Bnr. 14 · Teun, ma 18 mei 64

Achterin

Aan de lezer 67
Werkbladen en antwoordformulier 68
Hints 74
Oplossing 78
Nawoord 83

EERSTE STAPEL

Maart

Brieven en kaarten van vrijdag 13 maart tot en met woensdag 8 april 2026

Bnr. 1	*Alblasserdam, vrijdag 13 maart 2026*

Lieve Maaike,

Daar is hij dan, de eerste. Je hebt het me op het kerkhof laten beloven, met je hand op mijn mouw, en een Hoogvliet die iets belooft aan een Hoogvliet doet het ook. Bellen is niets meer voor mij, dat weet je. Met dat apparaat in mijn oor hoor ik de koelkast beter dan de mensen. Dus schrijf ik. Elke week een brief, en als er tussendoor iets te zien is een kaart.

Ik nummer ze. Op de werf kreeg elk schip een bouwnummer voordat er één spant stond, en aan dat nummer hing alles: tekeningen, bestellingen, de rekening, het verdriet als het niet doorging. Dit is dus bouwnummer 1. Jij mag je eigen nummers geven.

Je vroeg wat ik de hele dag doe nu Oma er niet meer is. Eerlijk antwoord: koffie, de krant, de molen. Vanaf mijn balkon kijk ik recht op de Kortlandse Molen, en die teken ik. Bijna elke dag, met de pen, op een ansichtkaart of op een stukje karton. Oma vond het een gekte. "Hij staat er morgen ook nog, Teun." Dat is waar, maar hij staat er nooit precies hetzelfde. De ene dag staan de wieken rechtop als een plus, de andere dag schuin in het kruis, en als ze hebben gedraaid staat de kap met de wieken weer een andere kant op. Een tekenaar ziet dat. Daar ben je tekenaar voor.

Vierenveertig jaar heb ik op de tekenkamer van Scheepswerf Damsteeg gezeten, van mijn zestiende tot mijn zestigste. In 2009 ging de werf dicht. De hellingen liggen er nog, het water van de Noord klotst er tegenaan alsof er morgen weer een romp afglijdt. Alleen de kantine staat nog overeind, aan de rivierkant, en die is van de Stichting Werfkantine Damsteeg. Elke donderdagochtend is daar de koffieochtend voor oud-werfvolk. Ik ben de notulist van de stichting, omdat ik nog altijd het netste handschrift heb. Gerard zegt dat het komt doordat ik nooit iets belangrijks heb hoeven tekenen. Gerard zegt wel meer.

In de kantine hangt het portret van de stichter, Arie Damsteeg. Je hebt hem gezien toen je klein was en je vond hem eng: de meneer met de bolhoed en de passer. Een groot doek in een zware lijst, geschilderd in 1938 door een zekere Jacob Mourik. Achter Arie zie je een schip op de helling, half in de spanten. Op de werf zeiden we: zolang Arie kijkt, wordt er gewerkt.

Ik beschrijf de kantine voor je zoals wij een schip beschrijven, dat praat makkelijker. Voor is de rivierkant, achter is de deur naar het werfterrein. Sta je achter en kijk je naar voren, naar het water, dan is links bakboord en rechts stuurboord. De wanden heb ik in gedachten in spanten verdeeld, van 0 bij de deur tot 10 bij de ramen aan het water. Arie hangt aan stuurboord, tussen spant 5 en 6. Als ik een plattegrondje maak, snap je het meteen.

Nu het nieuws, want er is nieuws. Een projectontwikkelaar, Noordoever Ontwikkeling heet het, wil op het werfterrein appartementen bouwen: Damsteegkade. De kantine gaat deze zomer plat. De stichting heeft het geld niet om het tegen te houden en eerlijk gezegd ook de leden niet meer: we zijn met zijn twintigen en de jongste is vijfenzestig. De grote vraag is wat er met Arie gebeurt. Daarover later meer.

Gerard ken je nog wel: Gerard Blokland, mijn oude chef van de tekenkamer, de man die je ooit een rolmaat cadeau deed toen je zes werd. Hij is penningmeester van de stichting. Vijfentachtig, drie jaar ouder dan ik, en nog altijd roeit hij twee keer per week op de Noord. Hij rijdt in dezelfde lichtblauwe Volvo-stationcar als dertig jaar geleden; met de achterbank plat past er een voordeur in, dat heeft hij een keer voor zijn dochter bewezen. Toen de werf dichtging, heeft hij de hele voorraad kalkpapier van de tekenkamer meegenomen, rollen vol, met onze stempel er nog op: TEKENKAMER SCHEEPSWERF DAMSTEEG. Hij heeft er een schuur mee gevuld. Ik heb er zelf één rol van gehouden, voor mijn molentjes.

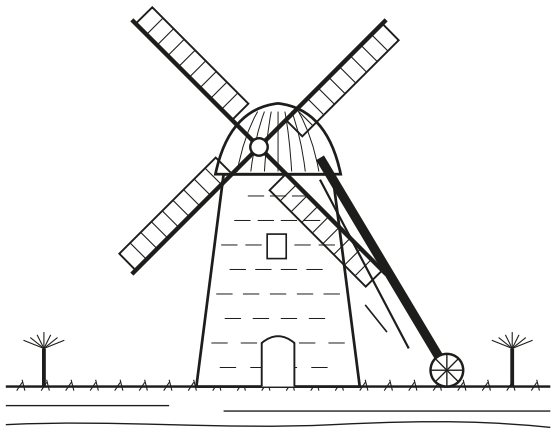
Over molentjes gesproken. Op de tekenkamer werkte in mijn jonge jaren een meisje, Ans Pols, de enige vrouw tussen twaalf mannen. Ze was opgegroeid aan de Kortland, vlak bij de molen. Op elke tekening die zij maakte, zette ze in het hokje "merk" van de titelhoek een klein molentje, met wieken en al, niet groter dan een vingernagel. De chef vond het onzin, maar het bleef staan. Ans kon tekenen als geen ander. In 1973 is ze naar Canada vertrokken, naar jouw kant van de wereld, en van haar hebben we nooit meer iets gehoord. Telkens als ik de molen teken, denk ik even aan haar.

En wist je dat er nog een Damsteeg-schip bij jou in de buurt vaart? De Noordster, bouwnummer 214, van 1971. Ze is eind jaren tachtig naar Canada verkocht. Waar ze nu ligt, weet ik niet. Als je haar ooit tegenkomt: zij heeft een boeg met een knik erin, je kunt haar niet missen.

Zo. Dat is een lange brief voor een eerste bouwnummer. Schrijf me terug wanneer je kunt. Ik weet dat je het druk hebt met je loodsboot. Kleed je warm, daar is het nog winter.

Je opa Teun

P.S. Bij de volgende post een molentje. Ik zet de datum en het uur erbij, zoals het hoort. Een tekening zonder datum is een tekening zonder vader, zei de chef.



Kortlandse Molen vanaf het balkon · za 14 maart 2026, 10.15 · T.H.

Lieve Maaike, hier is hij. Al twee weken stil, de wieken in het kruis. Het riet op de kap is nat en donker. Volgende keer teken ik de kantine, dat beloof ik.
Opa





Maaike Hoogvliet
Halifax, Nova Scotia
CANADA

PAR AVION · H1 Halifax, N.S., maandag 16 maart 2026

Lieve opa,

Ik heb nog niets van je gekregen, maar ik begin gewoon. Dan kruisen onze brieven elkaar ergens boven de oceaan en dat vind ik eigenlijk wel mooi.

Ik typ dit, sorry. Mijn handschrift is na tien jaar laptop onleesbaar geworden; Oma zei al dat mijn boodschappenlijstjes op seismogrammen leken. Ik print het uit op het dunste papier dat de winkel hier heeft en ik onderteken met de hand. Dat telt toch?

Het is hier nog volop winter. In de haven liggen ijsschotsen tegen de kade en de veerboot naar Dartmouth vaart met een ijslaag op de reling. Ik woon op tien minuten lopen van mijn werk. Het bureau heet Bedford Basin Marine Design, we zijn met elf mensen en ik ben de enige Nederlander. Ze noemen me "the Dutch girl" en vragen me alles over dijken, alsof ik die persoonlijk heb aangelegd.

Op dit moment teken ik aan een loodsboot: twintig meter, aluminium, voor een havendienst verderop aan de kust. Ik zit in de rompvorm, dus ik denk aan jou. Wat jij met de hand deed op linnen, doe ik met een muis, maar het blijft hetzelfde gepuzzel: water moet ergens heen, en het liefst zonder dat de schipper nat wordt.

Je zei op de begrafenis iets dat ik niet ben vergeten. Dat je vroeger op de tekenkamer elke lijn "met je adem tekende". Ik heb dat aan mijn collega's proberen uit te leggen. Het lukte niet in het Engels.

Vertel me over de werf, opa. Over de kantine en de mensen van de koffieochtend. Ik weet nog dat jij me een keer meenam, ik was een jaar of zeven. Er hing een schilderij van een meneer met een bolhoed en een passer en ik durfde niet naar hem te kijken, omdat hij me overal leek te volgen. Hangt hij er nog?

En vertel me hoe het met jou gaat. Niet het nette antwoord. Het echte.

Een dikke knuffel uit de sneeuw,

Maaike

P.S. Ik nummer mijn brieven met een H, van Halifax. Dit is H1.